

The Perception of the Right to Intimacy Among Girls of the 2000s Generation in Yazd City: A Qualitative Exploration

Sara Sadeghieh

MA, Department of Sociology, Yazd University, Yazd, Iran (sarasadeghieh@stu.yazd.ac.ir)

Ahmad Kalateh Sadati

(Corresponding Author)

Associate Professor, Department of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran
(asadati@yazd.ac.ir)

Hossein Afrasiabi

Professor, Department of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran (hafraasiabi@yazd.ac.ir)

Abstract

Social and cultural changes have significantly impacted the family dynamic. Concurrently, there appears to be a reevaluation of the relationships, rights, and expectations between parents and children. The purpose of this research is to explore the perceptions and interpretations of girls born in the 2000s regarding family rights and expectations. This qualitative study was conducted in Yazd in 2024. Following the data saturation criterion, the research included 30 girls from the 2000s who were purposefully selected as participants. The data were analyzed using thematic analysis. The results indicated that the participating groups hold varying rights and expectations within the family, many of which are not recognized by numerous contributors. One of the most significant emphases expressed by the participants was the right to intimacy, particularly in their interactions with their fathers. The analyzed themes include contingent devotion, unidimensional fatherhood, material idolatry, the post-traditional trap, and emotional disconnection. The final theme of the research is intimate and multifaceted parenting.

Social Problems of Iran

Journal, Vol. 15, No. 3, Autumn 2024, 129–162

Received: 27/7/2024 Accepted: 8/10/2024

Extended Abstract

1. Introduction

In the past half-century, Iranian society has experienced rapid and profound changes. The processes of development and modernization, particularly during the 2000s, have transformed family dynamics and altered intergenerational communication patterns. This evolution has shifted from a model of “harmonious relationships” to one characterized by “differentiated relationships.” Accompanied by traditional patriarchal attitudes (especially in father-daughter relationships) these changes have led to increased emotional tensions and conflicts between adolescents and their parents. Given the increasing presence of women in Iranian society and the resulting shifts in the research landscape, the patriarchal and authoritarian structure of parenting has gradually given way to more diverse perspectives. As a result of these societal transformations, the roles, relationships, rights, and expectations of daughters within families have evolved, with daughters increasingly advocating for new forms of rights from their parents. Although there is limited evidence-based research on this topic, lived experiences and everyday observations in Iranian society and research contexts indicate that daughters now have emerging expectations of their parents in family interactions. Evidence-based studies on the specific rights daughters expect from their parents remain scarce; nonetheless, given the significance of this generation and the existing generational gaps, addressing these topics is of great importance. One key area is the right to intimacy between parents and children, which has shifted in meaning due to social changes. Therefore, investigating various rights (including the right to intimacy between parents and daughters) becomes crucial. The present study aims to analyze the right to intimacy as perceived by girls in the city of Yazd.

2. Method

This study is a qualitative research project employing thematic analysis, conducted in 2023 among young women aged 14 to 23 in Yazd, Iran. The inclusion criteria required participants to be single women living in stable, intact family structures, thereby excluding those from single-parent families or families experiencing divorce. Data collection was carried out through semi-structured interviews. Participants were selected using purposive sampling and heterogeneous sampling with maximum diversity, ensuring variation in educational background, religious beliefs, and socioeconomic status to provide rich and diverse insights into the research topic. Ultimately, the study achieved data saturation after conducting 30 interviews. While most interviews were conducted in person, some were held via telephone due to par-

participant age sensitivities, lack of parental consent, or accessibility issues, with participant consent. Data analysis was conducted using thematic analysis. According to Braun and Clarke, this process involves an iterative approach across the entire dataset, encompassing coded data segments and subsequent analysis. The researcher organized the codes, grouped them into sub-themes, and examined the relationships between these coded groups to identify and analyze primary components in relation to the entire dataset. This method facilitated the transformation of diverse, scattered data into detailed and rich findings. Reliability is a critical factor in any qualitative research. In line with Lincoln and Guba's framework, four criteria were established to ensure trustworthiness: (1) credibility, (2) transferability, (3) dependability, and (4) confirmability. Credibility was achieved through participant observation and member checking. For transferability, clear connections to the cultural and social context of data collection were established. Dependability was ensured by an independent researcher, who was uninvolved in data collection and analysis, reviewing and confirming the processes and findings. Additionally, participants retained the right to withdraw voluntarily at any stage of the interview process. Member checking, adherence to precise research stages, transparency in data analysis, and clear presentation of findings were integral to the research project. Thematic analysis enabled the identification, analysis, and interpretation of thematic patterns. Ethical considerations were prioritized at all stages of the research. Key ethical principles included obtaining participant consent, ensuring anonymity, maintaining integrity in data analysis, and ensuring accuracy in presenting findings.

3. Findings

In terms of educational background, most participants were from the humanities, while others came from fields such as experimental sciences, medical and related sciences, mathematics and technical studies, and the arts, with some still in lower secondary education. Data analysis revealed that participants emphasized the interactive aspects of parent-child relationships, particularly the father's role. Beyond being the primary provider, participants highlighted that a father should recognize his children's rights, including the right to intimacy and increased interaction with their daughters. The father's role in fostering warm, open dialogue within the family was deemed essential. By participants described a trusting family environment in which children feel comfortable expressing their opinions, even when they differ from their father's views, without fear of conflict or resentment. Such intimate dialogue necessitates a nurturing atmosphere, effective verbal communication, emotional expression, non-judgmental attitudes, and even physical closeness. Many participants emphasized the importance of physical affection, such as

being embraced by their fathers, and those who experienced such interactions within their families regarded them as highly valuable. Conversely, participants who lacked these interactions reported a strong desire for them, noting that a father's emotional neglect was sometimes a factor in their seeking emotional support from the opposite sex. This study, therefore, underscored the concept of a child's right to intimacy within the family environment. The key themes derived from the findings included and Ultimately, a foundational theme of and multidimensional parenting.

4. Conclusion

Today's young women, enjoying increased leisure and personal reflection time, not only have the opportunity to contemplate their rights and expectations but are also influenced by a globalized perspective on new rights. This global context, which responds to the needs of modern society, has prompted young women to seek broader rights from their parents, with one of the most significant being the right to intimacy. Despite the emphasis in contemporary sociological, psychological, and Islamic literature on the necessity of intimacy within families, the intimacy between parents and children remains somewhat overlooked in our society. It is often addressed superficially, primarily in the context of marital relationships due to rising divorce rates, with little focus on the importance of intimacy in parent-child relationships. In Iran's unique cultural and historical context, where specific discourses circulate, the father's role in the family remains highly significant. This importance is rooted in social psychology and what might be termed the cultural unconscious, a concept inspired by Jung's collective unconscious. This suggests that each social and cultural environment, shaped by historical and evolutionary developments, transmits concepts across generations in largely unconscious ways. This phenomenon manifests in themes such as the "post-traditional trap" and "non-intimate genealogy." Although distinct from the concept of cultural unconscious, within Iran's socio-cultural setting, the father occupies a unique position that commands significant value and respect from daughters. However, contemporary fathers may have been unable (or perhaps unwilling, due to non-intimate genealogical norms) to engage in open dialogue and interaction with their daughters. This has resulted in an emotional gap between fathers and daughters, which can have potentially adverse consequences. Dialogue and interaction within the family context are essential for fostering a mutual understanding of rights and expectations. Recognizing the evolving perceptions of younger generations within families is crucial, and this issue warrants attention not only in theoretical discourse but also in the realm of policymaking.

Keywords: Family, Rights, Daughters, Intimacy, Fatherhood, Social changes.

واکاوی حق صمیمیت در نگاه دختران دهه هشتادی؛ مطالعه‌ای کیفی در شهر یزد

سارا صادقیه^۱، احمد کلانه‌ساداتی^۲، حسین افراسیابی^۳

چکیده

تغییرات اجتماعی و فرهنگی در سال‌های اخیر، روابط و ساختار خانواده‌ها را دستخوش تحولات عمیقی کرده و به نظر می‌رسد فهم و تفسیر جدیدی از روابط، حقوق و انتظارات بین والدین و فرزندان در حال شکل‌گیری است. مطالعه کیفی حاضر که در سال ۱۴۰۳ در شهر یزد انجام شده، به بررسی درک و تفسیر دختران دهه هشتادی از حقوق و انتظاراتشان در خانواده پرداخته است. با توجه به معیار اشباع داده‌ها، ۳۰ نفر به صورت هدفمند انتخاب و وارد مطالعه شدند و داده‌ها به روش تحلیل مضمون تحلیل شد. یافته‌ها نشان داد مشارکت‌کنندگان، حقوق و انتظارات متفاوتی در خانواده برای خود قائل‌اند که بیشتر آن‌ها از سوی والدین به رسمیت شناخته نمی‌شود. مضامین اصلی شامل "صمیمیت بایسته"، "پدرانگی تک‌ساحتی"، "بت‌انگاری مادی"، "تله‌پسانت و گسست عاطفی" و مضمون نهایی "والدگری صمیمی و چندوجهی" بود که نشان از نیاز دختران به صمیمیت در روابط با والدین به‌ویژه پدر داشت. حق صمیمیت یکی از حقوق کلیدی مورد انتظار دختران دهه هشتادی از والدین خویش است. از نظر آن‌ها، والدگری صرفاً به تأمین رفاه مادی فرزند محدود نمی‌شود و پدر و مادر ایدئال باید فرصت فراغتی خود را در کنار فرزندان، همراه با صمیمیت و محبت سپری کنند. علاوه بر این، رسیدگی به امور دختران تنها وظیفه مادر نیست و پدران نیز مسئولیت‌های زیادی دارند. این مطالعه افزون بر گشودن دریچه‌ای برای مطالعات کمی و کیفی در زمینه حقوق و انتظارات نسل جدید در خانواده و فراهم ساختن امکان ورود حوزه‌های مختلف علمی به آن، به لحاظ کاربردی توجه بیشتر والدین، مسئولین مدارس، مراکز مشاوره و سیاست‌گذاری اجتماعی به این موضوع را تأکید می‌کند.

کلیدواژگان: خانواده، حقوق، دختران، صمیمیت، پدرانگی، تغییرات اجتماعی.

۱. کارشناسی ارشد، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران/ sarasadeghieh@stu.yazd.ac.ir

۲. دانشیار، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران (نویسنده مسئول)/ asadati@yazd.ac.ir

۳. استاد، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران/ hafraasiabi@yazd.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۵/۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۷/۱۷

فصلنامه مسائل اجتماعی ایران، سال پانزدهم، شماره ۲، پاییز ۱۴۰۲، صفحات ۱۲۹ تا ۱۶۲

۱. مقدمه و بیان مسئله

خانواده اولین نهاد اجتماعی و هسته اصلی روابط اجتماعی افراد است (هاموند و همکاران، ۲۰۱۰). ترنر^۲ (۱۹۹۷) و ایزنشتات^۳ (۱۹۶۸) نیز خانواده مدرن را یک نهاد اجتماعی تعریف کرده‌اند که نقش‌ها و وظایف مهمی از جمله تولیدمثل، اجتماعی شدن و مراقبت از نیازهای عاطفی اعضای جامعه را بر عهده دارد. این نهاد اجتماعی به عنوان یک ساختار اجتماعی خاص با هنجارها، ارزش‌ها و نقش‌های تثبیت شده، به منظور تنظیم رفتارهای فردی و اجرای عملکردهای حیاتی آنان تعریف و درک می‌شود. در دوران نوجوانی، خانواده منبع مهمی از حمایت و کمک در رشد جنبه‌های مهم شخصیت افراد است (وال و همکاران، ۱۹۹۹).

از مهم‌ترین نقش‌های خانواده، روابط و تعاملات بین والدین و فرزندان است که می‌توان آن را به عنوان یک ضرورت در نظر داشت. عواطف و احساسات، عاملی اثرگذار در بقای زندگی انسان است و دلیل بسیاری از رفتارها، اندیشه‌ها و تصمیمات است (شریعتی و صحرایی، ۱۳۹۸: ۶۰). همچنین، یکی از عوامل حفظ سلامت و استحکام خانواده، رعایت اصول اخلاقی است (افروز، ۱۳۹۹). رعایت اخلاقیات که به نوعی حقوق عاطفی خانواده را نیز دربرمی‌گیرد، می‌تواند باعث تحقق جامعه‌ای سالم و پیشرفته، تداوم نسلی پرورش یافته، تأمین نیازهای اساسی و حیاتی انسان، تربیت اجتماعی نسلی پویا و سالم، حراست و حفظ ایمان و اعتقادات جامعه، رشد و توسعه اجتماعی گردد (طباطبایی نیا و همکاران، ۱۴۰۲).

فریدمن و هایدن^۵ قانون را به دو بخش رسمی و غیررسمی تقسیم می‌کنند. قانون رسمی شامل قواعدی است که توسط یک مؤسسه بر اساس فرآیندهای معین وضع می‌شود. [درحالی‌که] حقوق غیررسمی شامل جنبه‌های نانوشته و عرفی نظام حقوقی است (فریدمن و هایدن، ۲۰۱۷: ۱۹). در رساله حقوق امام سجاد (ع) نیز تأکید شده است که والدین، فرزندان‌شان را در پیروی از خود کمک کنند و ایشان در ایجاد روح فرمان‌برداری ایشان مسئول‌اند و در این باره پاداش نیک یا بد به آنان تعلق می‌گیرد؛ پس با آنان چنان رفتار کنند که در دنیا آثار نیک داشته و زیب و زینت والدین باشند، همچنین بر اثر حسن انجام وظیفه نسبت به ایشان، در پیشگاه خدا معذور باشند (نصیرزاده و یثربی، ۱۳۹۰).

1. Hammond et al.

2. Turner

3. Eisenstadt

4. Wall et al.

5. Friedman & Hayden

خانواده در زمینه‌های مختلف دستخوش تغییر شده است و حوزه تغییری که کمتر به آن توجه شده، حقوق خانواده است. حقوق خانواده در بردارنده قواعد رفتاری ناظر به ایجاد رابطه مشروع و حاکم بر رفتار میان اعضا، سازمان خانواده و قواعد حاکم بر تخلف درونی و برونی از هنجارها می‌شود (حکمت‌نیا، ۱۳۹۷: ۴۲). از مهم‌ترین وظایفی که در خانواده نقش بسیار پُررنگی دارد، توجه به فرزندان مخصوصاً جوانان است (ایراوانی و همکاران، ۱۳۸۸)؛ زیرا فرزندان توسط والدینشان اجتماعی می‌شوند (براتر و هیرد، ۲۰۰۹). چنانچه در نگاه اسلام نیز تربیت اجتماعی، مشورت کردن با فرزندان، سپردن مسئولیت و یاری کردن در انتخاب دوست از حقوق فرزندان در دوره نوجوانی و جوانی مطرح می‌شود (محمودیان، ۱۳۷۷).

تغییرات در حوزه خانواده و کاهش اقتدار و نفوذ آن، نهاد خانواده را در شرف تغییر شکل گسترده به تصویر می‌کشد؛ بنابراین، می‌باید به دنبال عوامل مؤثر در تزلزل نهاد خانواده و کاهش این تنش‌ها باشیم. با توجه به اصل کارکرد تعاملی خانواده، می‌توان به مدل کارکردی ارتباطی و عاطفی اخلاقی خانواده دای و وانگ^۲ (۲۰۱۵) اشاره کرد که کارکرد ارتباطی خانواده، ارتباطات میان اعضای خانواده و آسایش گفتاری، می‌تواند به طور مستقیم و در هر زمان موجب نزدیکی اعضا به یکدیگر شود. همچنین، کارکرد عاطفی اخلاقی را به میزان ارزش، نگرانی، مسئولیت، صمیمیت، توجه و تعهد اعضای خانواده به یکدیگر بیان می‌کند. با توجه به اهمیت و جایگاه خانواده در جامعه به عنوان کلیدی‌ترین نهاد رفع نیازهای افراد و اهمیت آن، مشکلات تعاملی در خانواده یکی از مسائل بنیادی جامعه است که می‌تواند نظم جامعه را تهدید کند؛ بنابراین، فهم دقیق و جامع درباره مسائل خانواده‌های ایرانی امروزی ضروری قلمداد می‌شود (باقری و همکاران، ۱۳۹۹).

جامعه ایران در نیم قرن اخیر، آستن تغییرات سریع و بنیادین شده است. از مهم‌ترین و فراگیرترین تغییر و تحولاتی که جوامع معاصر را تحت تأثیر قرار داده است، فرایند توسعه یافتگی است که با خود مفاهیمی همچون، نوسازی و مدرنیته یا تجدید و صنعتی شدن به همراه دارد (صادقی جعفری و همکاران، ۱۳۹۷). نمود این تغییرات در دهه ۸۰ به اوج رسید؛ به طوری که در حوزه روابط، فرم روایی مبتنی بر بازنمایی «روابط بین‌نسلی تفاوتی» تدریجاً به جای الگوی پیشین «روابط تفاهمی» نشست.

1. Bratter & Heard

2. Dai & Wang

در بازنمایی روابط تفاهمی که در دهه ۷۰ شاهد بودیم، فرزند در ازدواج و تصمیم‌های اساسی خود با تأیید انتخاب‌های والدین رفتار می‌کرد. اما در الگوی بازنمایی جدید که در دهه ۸۰ بیان شد؛ این بار خانواده تأییدکننده انتخاب فرزندان خود است (آزاد ارمکی، ۱۳۹۵: ۱۸۷). این تغییرات به خصوص نسبت به چندین دهه قبل که به دوره زندگی والدین آن‌ها بازمی‌گردد بسیار گسترده‌تر بروز می‌یابد؛ بنابراین، در این نسل شاهد گسست نسلی هستیم (آزاد ارمکی، ۱۳۹۰).

از مواردی که تأثیر بسزایی بر روابط و نقش افراد در خانواده می‌گذارد، نگرش‌های مردسالارانه حاکم بر جامعه ایرانی است که نقش تعیین‌کننده‌ای در شیوه رفتار و صمیمیت فرزند دختر با خانواده خود به خصوص پدر دارد. در نتیجه، شاهد اختلاف و مشاجرات بسیاری در بین نوجوانان، جوانان و والدین آن‌ها در زمینه عدم رعایت حقوق عاطفی آن‌ها هستیم. بنابراین آنچه در خانواده پدرسالار رخ می‌دهد، دوری معنوی، شناختی و همچنین عدم درک متقابل بین پدر و فرزند دختر خود است. از عوامل مؤثر در گسست نسلی، قوت‌گیری تفکرات فمینیستی است که جامعه ایران را تا حدی با پدیده زنانه شدن مواجه کرده است (فاضلی، ۱۳۹۶: ۵۴).

بستر مطالعه این پژوهش (شهر یزد) از نظر ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی همواره در حفظ بسیاری از ویژگی‌های سنتی فرهنگ و خانواده مذهبی پافشاری کرده است. همچنین، فرهنگ یزد ترکیبی از عناصر مدرن و سنتی را در خود نشان می‌دهد (عباسی شوازی و عسکری ندوشن، ۱۳۸۷: ۵۸). گسست نسلی، زنانه شدن جامعه ایرانی، تغییرات گسترده جامعه ایرانی و مواردی از این قبیل، لزوم پرداختن به درک و تفسیر دختران دهه هشتادی از حقوق و انتظارات در خانواده را تصدیق می‌کنند (عسکری ندوشن و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۴۰). با توجه به زنانه شدن و تغییرات جامعه ایرانی (فاضلی، ۱۳۹۶) که بستر پژوهش را نیز تحت تأثیر قرار داده، به مرور نظام پدرسالاری و اقتدارگرایی والدین جای خود را به تفکرات متفاوتی داده است. در نتیجه این تغییرات، روابط و نقش‌ها و همچنین حقوق و انتظارات دختران در خانواده دچار دگرگونی شده و دختران حقوق نوظهوری از والدین خویش طلب می‌کنند. اگرچه مطالعات مبتنی بر شواهدی در این زمینه وجود ندارد، اما تجربه زیسته و مشاهدات روزمره در جامعه ایرانی و بستر پژوهش نشان می‌دهد دختران از والدین خود در تعاملات در خانواده انتظارات نوظهوری دارند. در واقع، در مورد حقوق مورد انتظار دختران از والدین خود، مطالعات مبتنی بر شواهد محدود است و با توجه به اهمیت این نسل و شکاف‌های نسلی موجود، ورود به این موضوع اهمیت زیادی دارد.

یکی از حقوق موردانتظار فرزندان، صمیمیت بین والدین و فرزندان است که تغییرات اجتماعی به تغییر در معنای این حق بین والدین و فرزندان انجامیده است. از این رو، واکاوی حقوق مختلف و از جمله صمیمیت بین والدین و دختران اهمیت پیدا می‌کند که مطالعه حاضر درصدد فهم معنای حق صمیمیت در نگاه دختران دهه‌هشتادی در شهر یزد است.

۲. چهارچوب مفهومی

در رویکرد کیفی، خصلت استقرایی حاکم است و محققین در بساخت مفاهیم و مضامین و تبیین واقعیت‌های موجود، از مفاهیم پیشین مطرح شده توسط صاحب‌نظران الهام می‌گیرند. با توجه به دیدگاه مکتب کارکردگرایی، نهاد خانواده برای بقای خود به وظایف و کارکردهایی وابسته است. بر اساس این دیدگاه، وظیفه و کارکرد اصلی خانواده، اجتماعی کردن افراد و آماده‌سازی آن‌ها برای پذیرش قوانین و مقررات زندگی اجتماعی است. علاوه بر این، تاکنون خانواده مسئولیت تأمین برخی از نیازهای اساسی و اولیه اعضا مانند نیازهای عاطفی، تغذیه، حمایت و پشتیبانی را بر عهده داشته است. به طور طبیعی تا زمانی که تأمین این نیازها بر عهده خانواده باشد، خانواده همچنان با وجود تحولات و تغییرات در شکل و ساختار خود، باقی خواهد ماند (آزاد ارمکی، ۲۷: ۱۳۹۰).

به باور گیدنز، امروزه خانواده در کشورهای غربی و به طور فزاینده‌ای در سراسر جهان، دیگر به عنوان یک واحد اقتصادی شناخته نمی‌شود، بلکه مجموعه‌ای از پیوندها در نظر گرفته می‌شود که بیشتر بر اساس ارتباطات و به ویژه ارتباط عاطفی شکل می‌گیرد. در گذشته، خانواده در ابتدا به عنوان یک واحد اقتصادی در نظر گرفته می‌شد و پیوندها در زندگی خانوادگی بیشتر به دلایل اقتصادی و گاهی دلایل استراتژیک شکل می‌گرفت (گیدنز، ۱۳۸۴).

با توجه به دیدگاه گیدنز، جهانی شدن پدیده‌ای چندبُعدی است که هر یک از ابعاد آن می‌تواند بر نهاد خانواده به عنوان یک نهاد اجتماعی تأثیرگذار باشد. یکی از تأثیرات عمده جهانی شدن بر نهاد خانواده، تغییر نقش‌های سنتی، ثابت و از پیش تعیین شده اعضا خانواده است. همچنین، ارتباط سالم و دوطرفه، اعتماد متقابل، مشارکت جمعی و عدم خشونت از ویژگی‌های دموکراسی است که با گسترش جهانی شدن، روابط و الگوهای خانوادگی را تحت تأثیر قرار داده‌اند (گیدنز، ۱۳۸۴).

با پدیدار شدن پدیده‌ای به نام دموکراسی عاطفی در روابط خانوادگی جدید، زندگی خانوادگی و احساسات بر اساس شاخص‌های دموکراتیک شکل می‌گیرد و باعث دموکراتیک شدن روابط اجتماعی در سطوح مختلف می‌شود. به باور نظریه پردازان، وجود دموکراسی در روابط خانوادگی به استحکام خانواده در حوزه خصوصی و در نهایت به استحکام بنیان‌های جامعه‌ای مبتنی بر مشارکت جمعی در حوزه عمومی منجر خواهد شد (گیدنز، ۱۳۹۴).

با توجه به دیدگاه گیدنز، رابطه ناب رابطه‌ای است که به خاطر خودش برقراری و حفظ می‌شود، نه اینکه منوط به دیگر عوامل باشد. به همین دلیل، رابطه ناب در روابط زن و مرد و والدین و فرزند، باید بر اساس عشق و علاقه برقرار شود و نه بر اساس سنت‌ها و عادات. همچنین، در نظر گیدنز دموکراسی در خانواده به معنای از بین رفتن اقتدار در تمامی موارد نیست. به طور مثال، در روابط والدین با فرزندان، اقتدار پدر و مادر بر فرزندان از بین نخواهد رفت؛ اما این اقتدار بر اساس بحث و گفت‌وگو، توافق و مصالحه وجود خواهد داشت، نه بر اساس سنت و عادات قدیمی. بنابراین، اعضای خانواده از تعاملات و رفتارهای خشونت‌آمیز دور خواهند بود (گیدنز، ۱۳۹۴).

طبق نظر پارسونز و بالس (۱۹۵۵)، همان‌طور که عشق عاملی برای پیوند زن و شوهر است، در خانواده وجود محیطی صمیمی و سرشار از عشق و علاقه چه در رابطه زن و شوهر و چه در رابطه پدر و مادر و فرزندان الزامی است. وجود این علقه در میان اعضا برای اجتماعی کردن صحیح و مناسب کودکان ضرورت دارد. از جهت دیگر از آنجاکه خانواده در مقابل وسعت جامعه تنها گروهی است که افراد به خاطر موجودیت خود مورد توجه قرار می‌گیرند، در تکامل و شکوفایی استعدادها و علایق بزرگسالان نیز اهمیت دارد (پارسونز و بالس، ۱۹۵۵). این علاقه و ارتباطات مثبت بین اعضای خانواده، نقش مهمی در اجتماعی کردن فرزندان و توسعه استعدادها و علایق بزرگسالان دارد. به عنوان یک گروه منحصر به فرد در جامعه، خانواده می‌تواند به شکوفایی و تکامل افراد درون آن کمک کند.

تحول خانواده از خانواده گسترده به هسته‌ای با واگذاری کارکردهای اساسی سنتی و پذیرش کارکردهای مدرن مبتنی بر اشتراک در شیوه عمل و احساس، موجب تقویت اخلاق مدنی در خانواده و به تبع انسجام خانوادگی مبتنی بر نیاز متقابل می‌گردد (اعزازی، ۱۳۸۰: ۱۶۹). با توجه به دیدگاه دورکیم (۱۹۹۷) می‌توان گفت در جامعه در حال گذار ایران به موازات افول نظام سنتی جامعه، نظام نوین آن گونه که باید شکل نگرفته است؛ در صورتی که فناوری جدید وارد شده و تقسیم کار اقتصادی رُخ داده است. لیکن در خانواده، میان اعضای

خانواده هنوز قواعد عمل بر نقش‌ها و رفتار متناسب با شکل جدید و کارکردهای مدرن همچنین تقسیم کار اقتصادی جدید، ایجاد نشده (اگبرن و تیبتز، ۱۹۳۴: ۶۷۰) و در نتیجه خانواده ایرانی، با آنومی و آنومیا (نابسامانی) مواجه شده است. این برزخ سنت و مدرنیته یا به نوعی تلۀ پساسنت از نظر کارکردگرایی ساختاری مرتن^۲ (۱۹۶۸)، میدان را برای انواع شیوه‌های تطابق ناهمنوایانه در درون خانواده و بیرون آن از جمله طغیان، هنجارشکنی و انزوای طلبی فراهم کرده است.

۳. پیشینه تجربی

در زمینه حقوق عاطفی فرزند دختر در خانواده مدرن ایرانی تحقیقات جامعه‌شناسی بسیار است؛ بنابراین به شرح مطالعاتی که در این حوزه انجام شده و نهاد خانواده را با تأکید بر روابط صمیمانه والد-فرزندی مورد ارزیابی قرار داده‌اند، پرداخته می‌شود.

مطالعه کلاته‌ساداتی و همکاران (۱۴۰۳) در مورد دختران تک‌سرپرست پدروالد، نشان داد که تجربه بلوغ در این دختران متأثر از کیفیت و الگوی تعامل پدر در مورد بلوغ دختر است. بدین معنا که بلوغ دختران اگرچه امری زنانه است؛ اما به شدت از الگوهای مردانه و پدرانه تأثیر می‌پذیرد. یافته‌های سیف و یعقوبی (۱۴۰۲) در رشت، شکل آرمانی خانواده را در خصالت‌هایی از قبیل توانایی ابراز احساسات، مشورت، گوش‌فرا دادن به حرف سایر اعضای خانواده، قضاوت‌نشدن (پرهیز از پیش‌داوری) و ظرفیت بالا (داشتن ذهن باز) بر ساخت کرده‌اند.

طباطبایی‌نیا و همکاران (۱۴۰۲) با هدف مفهوم‌شناسی اخلاق در خانواده از منظر امام سجاد (ع)، به لزوم تعامل والدین با فرزندان و رهیافت‌های اخلاقی ویژه تعامل فرزندان با والدین رسیدند. نتایج پژوهش ساعی (۱۴۰۱) حاکی از سه الگوی ارتباطات کلامی «گفت‌وشنودی و مشارکتی»، «الگوی مناظره‌ای و جدلی» و «الگوی تک‌گویی نصیحت‌محور و سرزنش‌آمیز» در روابط بین والدین و فرزندان است. افراسیابی و ضیاکاشانی (۱۴۰۰) در پژوهشی دریافتند که نقش مرد در خانواده، دچار فرایند گذار به دموکراتیزه شدن و برابری شده است و سایر اعضای خانواده نقش برجسته‌تری در ساختار قدرت پیدا کرده‌اند.

1. Ogburn & Tibbits

2. Merton

مردان از نقش سنتی خود فاصله گرفته و به دگرگونی ذائقه مردانه و محدودسازی خویشتن در خانواده پرداخته‌اند. یافته‌های پارسا و همکاران (۱۳۹۳) نشان داد در خانواده‌هایی که دل‌بستگی میان والدین و فرزند در آن بالا باشد و نزاع‌های کمتری بین والدین وجود داشته باشد، سازگاری تحصیلی دانشجویان بیشتر است.

در مطالعات خارجی، مطالعه جیانگ^۱ و همکاران (۲۰۲۴) در میان نوجوانان دختر بین سنین ۱۳ تا ۱۵ سال نشان داد که سطح بالاتر صمیمیت با هر یک از والدین با سطح بالاتری از عزت‌نفس در دختران همراه است. مطالعه‌ای در آفریقای جنوبی نشان داد که نزدیکی پدر و دختر، موجب راحتی دختران برای به اشتراک گذاشتن اطلاعات شخصی با پدران می‌شود. با این حال، اکثر دختران در این مطالعه احساس راحتی برای انجام این کار نداشتند. این پژوهش حفظ مفاهیم سنتی پدران را به عنوان شخصیت‌های اقتدارگرا شناسایی کرده است (مادلی و لَش،^۲ ۲۰۲۴). یافته‌های گیلسپی^۳ (۲۰۲۰) نشان داد روابط نزدیک والدین و فرزند می‌تواند به فعالیت کودکان در بزرگسالی کمک کند. با نگاهی به بازگشت به خانه والدین، صمیمیت فقط برای دختران مهم می‌شود. هولمن و کونیگ^۴ (۲۰۱۸) نشان دادند که رابطه والد و فرزند با رفتار جنسی نوجوانان مرتبط است. نوجوانانی که به والدین خود نزدیک هستند، بیشتر احتمال دارد که آمیزش جنسی را به تعویق بیندازند، در معرض خطرات جنسی کمتری قرار بگیرند و رابطه جنسی کمتری برقرار کنند. ایده «پدری صمیمی» در یافته‌های درموت^۵ (۲۰۰۳) نشان داد این ایده فراتر از یک ارتباط عاطفی است و کیفیت رابطه والد-فرزند را در اولویت قرار می‌دهد.

برآورد کلی پیشنهادها نشان می‌دهد در ایران و جهان توجه قلیلی به حقوق فرزندان در خانواده پایدار از منظر فرزندان شده است. همچنین، در کشور ما تحقیقات جامعه‌شناسانه در مورد حق صمیمیت دختران مشاهده نمی‌شود. این در حالی است که با توجه به تعداد قابل توجه دختران نوجوان و جوان، تحقیق در موضوع نیازها و حقوق نوظهور آن‌ها بسیار اهمیت دارد. از سوی دیگر، شاهد چالش‌های خانوادگی بین دختران و والدین در تجربه اجتماعی روزمره هستیم.

1. Jiang et al.

2. Moodley & Lesch

3. Gillespie

4. Holman & Koenig

5. Dermott

با توجه به تغییرات اجتماعی، افزایش فرصت فراغتی، افزایش سن ازدواج در دختران و مشاهده چالش‌های گسترده میان دختران و والدین، لزوم پرداختن به مفهوم حق صمیمیت از نگاه آن‌ها و بررسی عوامل و پیامدهای آن حائز اهمیت به نظر می‌رسد. مطالعه حاضر در بستر سنتی شهر یزد با تأکید بر حق صمیمیت از نگاه دختران بیان شده است که پیش از این مطالعه‌ای به بررسی روابط میان والدین و فرزندان در حوزه حقوق فرزندان و از منظر جامعه‌شناسی به صورت میدانی نپرداخته بود.

۴. روش‌شناسی

تحقیق حاضر، مطالعه‌ای کیفی با روش تحلیل مضمون است که در سال ۱۴۰۳ و در میان دختران دهه هشتادی (۲۳-۱۴ سال) شهر یزد انجام گرفت. معیار ورود مشارکت‌کنندگان، دختران مجردی بودند که در خانواده‌هایی با شرایط پایدار خانوادگی زندگی کرده باشند و خانواده ایشان تک‌والد، طلاق گرفته یا درگیر طلاق نبوده باشد.

ابزار گردآوری، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته بود. مشارکت‌کنندگان به شیوه نمونه‌گیری هدفمند و نمونه‌گیری ناهمگن با حداکثر تنوع انتخاب شدند. در انتخاب نمونه‌ها تلاش شد حداکثر گوناگونی لحاظ شود و دختران مصاحبه‌شونده با مقاطع تحصیلی گوناگون، عقاید مذهبی متفاوت و در طبقات مختلف اجتماعی تعیین شوند تا توصیفات غنی‌تری در رابطه با موضوع پژوهش روایت شود. در نهایت با انجام ۳۰ مصاحبه، مطالعه به اشباع رسید. مصاحبه‌ها به روش حضوری و تعدادی از مصاحبه‌ها به دلیل حساسیت سن مشارکت‌کنندگان، عدم اجازه والدین و عدم دسترسی حضوری (البته با رضایت مشارکت‌کننده) به صورت تلفنی انجام گرفت.

داده‌ها به روش تحلیل مضمون مورد تحلیل قرار گرفت. طبق گفته براون و کلارک، ما برای کل مجموعه داده‌ها، مفاهیم کدگذاری شده داده‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها یک حرکت رفت و برگشتی داریم. در تحلیل داده، محقق با استفاده از کدگذاری، کدها را جمع‌آوری و تحت مضامین فرعی دسته‌بندی می‌کند. سپس با تطبیق گروه‌های کدگذاری با یکدیگر، اجزای اصلی تحلیل داده‌ها را در ارتباط با کل مجموعه داده‌ها شناسایی و تحلیل می‌کند. همچنین، از طریق تحلیل مضمون، می‌توان داده‌های متنوع و پراکنده را به یافته‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل کرد (براون و کلارک، ۲۰۰۶).

جدول شماره ۱: مشخصات مشارکت کنندگان تحقیق

نام	سن	تحصیلات	نام	سن	تحصیلات	نام	سن	تحصیلات
سیناز	۱۹ سال	مامایی	باران	۱۴ سال	-	مهلا	۲۳ سال	-
ثمین	۱۸ سال	روان شناسی	نسترن	۱۷ سال	عکاسی	مانیا	۱۴ سال	-
سحر	۱۸ سال	مهندسی	محدثه	۱۴ سال	-	سمانه	۱۷ سال	-
شادی	۱۹ سال	تربیت بدنی	ستایش	۱۶ سال	-	نیلوفر	۱۴ سال	-
مینا	۱۵ سال	-	مهديس	۱۴ سال	-	زکيه	۲۱ سال	مددکاری اجتماعی
فرحناز	۱۸ سال	پزشکی	بهناز	۱۴ سال	-	فریده	۲۰ سال	جامعه‌شناسی
مرجان	۱۹ سال	حسابداری	مه‌رن‌از	۱۷ سال	هنرستان	راحله	۲۱ سال	جامعه‌شناسی
فرناز	۱۸ سال	تجربی	هانیه	۱۵ سال	-	ساغر	۲۰ سال	جامعه‌شناسی
مطهره	۱۸ سال	معارف	نگار	۱۹ سال	داروسازی	مهلا	۲۳ سال	مهندسی
زهرا	۲۱ سال	-	مریم	۲۰ سال	تربیت بدنی	نرگس	۱۶ سال	نقاشی

قابل اعتماد بودن، عامل اصلی در هر تحقیق کیفی است. با توجه به رویکرد لینکلن و گوبا، چهار معیار اعتبار، قابلیت انتقال (قابلیت تعمیم)، قابلیت اطمینان و تأییدپذیری برای قابلیت اعتماد تحقیق استفاده شدند (لینکلن و گوبا، ۱۹۸۶). اعتبار با استفاده از مشاهده شرکت کنندگان و بررسی اعضا ایجاد شد. از نظر قابلیت انتقال، ارتباطات صریحی با زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی، جایی که جمع‌آوری داده‌ها انجام شد، وجود داشت. برای قابلیت اطمینان، محققى که در فرآیند جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها دخالتی نداشت، این فرآیندها و نتایج تحقیق را بررسی و تأیید کرد. علاوه بر این، همه شرکت کنندگان مجاز به خروج داوطلبانه در هر مرحله از مصاحبه بودند.

استفاده از بررسی اعضا، رعایت دقیق مراحل تحقیق، صداقت در تحلیل و ارائه نتایج بخشی از پروژه تحقیقاتی بود. با روش تحلیل مضمون به شناسایی، تجزیه و تحلیل و تفسیر الگوهای مضامین پرداخته شد (براون و کلارک، ۲۰۰۶). تجربیات، دیدگاه‌ها، رفتارها و شیوه‌های خاص مشارکت‌کنندگان با استفاده از این روش مورد بررسی قرار گرفت (دانهام، ۲۰۱۳).

شش مرحله از روش براون و کلارک در این مطالعه استفاده شد (براون و کلارک، ۲۰۰۶). اول از همه، زمینه‌های صریح و ضمنی داده‌ها مورد بررسی قرار گرفت (گست، ۲۰۱۲). تولید کدهای اولیه، ترکیب کدها در مضامین اصلی، بررسی نحوه پشتیبانی مضامین از داده‌ها و دیدگاه نظری فراگیر در مرحله بعدی انجام شد. رعایت اخلاق تحقیق در تمامی مراحل مورد توجه محققان بوده است. رضایت مشارکت‌کنندگان، یکی از اصول اساسی اخلاق پژوهش حاضر بود. همچنین رعایت گمنامی آن‌ها، صداقت در تحلیل داده‌ها و ارائه نتایج از دیگر اصول اخلاقی بود که در پژوهش حاضر مورد توجه قرار گرفت.

۵. یافته‌ها

میانگین سنی مشارکت‌کنندگان در تحقیق حدود ۱۷ سال بود. از نظر گروه‌های تحصیلی، بیشتر ایشان از گروه علوم انسانی و بقیه از سایر گروه‌های تجربی و شاخه‌های مرتبط علوم پزشکی، ریاضی و فنی و هنر و دانش‌آموز متوسط اول بودند. تحلیل داده‌ها نشان داد که مشارکت‌کنندگان بر ابعاد تعاملی والدین و فرزندان به خصوص نقش پدر در این زمینه تأکید داشتند. این که پدر علاوه بر نقش‌های دیگر به خصوص تأمین‌کننده معاش خانواده، بایستی به حقوق فرزندان خود و از جمله حق صمیمیت و برقراری روابط و تعاملات بیشتر با دختران توجه داشته باشد. این پدر است که می‌تواند فضای گفت‌وگوی صمیمانه را در خانواده به وجود آورد و نقش وی در این زمینه حائز اهمیت است. مقصود از گفت‌وگوی صمیمانه، ایجاد فضایی از اعتماد در بین اعضای خانواده است که فرزندان بتوانند راحت نظر خود را بیان کنند؛ به گونه‌ای که اگر خلاف رأی و نظر پدر باشد، به کشمکش و دلخوری منجر نشود.

1. Dunham

2. Guest

گفت‌وگوی صمیمانه نیازمند ایجاد فضایی صمیمی، برقراری ارتباط کلامی و ابراز احساسات، دوری از قضاوت و پیش‌داوری و حتی صمیمیت فیزیکی است. بیشتر مشارکت‌کنندگان از نیاز به درآغوش گرفتن از سوی پدر می‌گفتند و کسانی هم که در فضای خانواده از چنین روابطی برخوردار بودند، این نوع رابطه را بسیار ارزشمند تلقی می‌کردند. کسانی هم که با کمبود چنین روابطی مواجه بودند، از نیاز شدید به آن می‌گفتند، به طوری که یکی از دلایل تمایل آن‌ها به سمت جنس مخالف، عدم توجه پدر به عواطف و احساسات آن‌ها هم به صورت زبانی و هم در عمل بود. لذا، در تحقیق حاضر به صورت برجسته و بارز، به مفهوم حق صمیمیت فرزندان در فضای خانواده رسیدیم.

مضامین احصاشده از یافته‌ها عبارت بود از صمیمیت بایسته، پدرانگی تک‌ساحتی، تله‌پاسانت، بت‌انگاری مادی و گسست عاطفی. در نهایت، مضمون پایه والدگری صمیمی و چندوجهی برساخت شد (جدول شماره ۲).

جدول شماره ۲: مضامین فرعی و اصلی مرتبط با والدگری صمیمی و چندوجهی

مضمون هسته	مضامین اصلی	مضامین فرعی
والدگری صمیمی و چندوجهی	صمیمیت بایسته	میل به صمیمیت، تمنای ابراز احساسات، صمیمیت شادکامانه، تقدم حق صمیمیت
	پدرانگی تک‌ساحتی	نقش کلیدی پدر، تزلزل روابط پدر دختری، نادیده‌انگاری عاطفی، تقاضای پدرانگی متسامح، تعلیق حق صمیمیت پدر و دختر
	بت‌انگاری مادی	پول راهکار حل مسئله، مادیات همه‌چیز تمام، امکانات مادی منبع رفع نیاز، انحصار کارکرد مادی خانواده
	تله‌پاسانت	شرم پدر، فرهنگ غیرصمیمانه، دختر خجالت‌زده، غلبه سنت، سبک نقش‌پذیری غیرعاطفی، تبارزایی غیر صمیمی، اقتدار سنتی، فرزند خودآینه‌سان والدین، چرخه معیوب فقدان الگو، چرخه نزیسته عاطفی، روابط اجتماعی در گرو صمیمیت با خانواده
	گسست عاطفی	انزوای اجتماعی، خانواده‌گریزی، گرانبهاری فقدان عاطفه، انفکاک رابطه پدر-دختری، فقدان کنش عاطفی-ارتباطی در روابط والد-فرزندی، تمایل به ازدواج زودرس، کنش جایگزینی

۱-۵. صمیمیت بایسته

این مضمون تمایل فرزندان به وجود فضای گفت‌وگو و تعامل با والدین برای ابراز نیازهای خود و برآورده شدن آن‌ها را نشان می‌دهد. همان‌طور که مطرح شد، در جامعه در حال گذار فعلی ایران، ابعادی از حقوق و بایستگی‌های نقش افراد به خصوص در خانواده دستخوش تغییرات وسیعی شده و نیازهای نوظهوری ایجاد شده است. از آنجاکه خانواده اولین نهاد عضویت هر فرد در جامعه است و نقش‌پذیری افراد در این نهاد شکل می‌گیرد، توجه به نیازهای اساسی آنان در بستر خانواده بسیار اهمیت دارد.

دختران مشارکت‌کننده یکی از نیازهای اساسی در خانواده را صمیمیت و ابراز علاقه والدین نسبت به خود مطرح می‌کنند. منظور از صمیمیت بایسته، ایجاد یک فضای صمیمی و به‌دوراز شرم به‌منظور گفت‌وگو و ابراز عاطفه در خانواده است. دختران دهه هشتادی معتقدند وجود صمیمیت در خانواده برای آن‌ها با احساس شادکامی همراه است؛ زیرا دخترانی که در خانواده خود از لحاظ عاطفی ارضا شده و حق صمیمیت در خانواده در قبالشان برآورده شده باشد، خود را افرادی بانشاط و موفق قلمداد می‌کنند و رفتارهای همدلانه بیشتری دارند. آن‌ها احساس سعادت می‌کنند و از حضور در این خانواده احساس رضایت دارند.

یکی از نیازهای اساسی آدم‌ای که خانواده‌ش بهش محبت و ابراز علاقه داشته باشن. مخصوصاً از بچگی مداوم باشه، بگن دوستت دارم، بغل کنن من رو؛ که این از سمت پدر و مادرم از من قطع شد. جوری که یادمم نمی‌آد از کی تموم شد این (ثمین، ۱۸ ساله، دانشجو). مشارکت‌کنندگان معتقد بودند حق صمیمیت بر دیگر حقوق مدنظر خود در خانواده مقدم است و زمانی که در خانواده فضای گفت‌وگو ایجاد شود و دختر و والدین با اعتماد به یکدیگر به گفت‌وگو بپردازند، فرزند توانایی بیان خواسته‌های خود را خواهد داشت. والدین نیز در فضایی صمیمی و همراه با آرامش، به رفع نیاز و برآوردن حقوق فرزند اقدام یا فرزند را با دلایل خود قانع می‌کنند. بسیاری از مشارکت‌کنندگان، در والدین خود التزام به درآغوش گرفتن فرزند نمی‌بینند و خود را مصروف رفع نیازهای مادی دختران کرده‌اند. این در حالی است که دختران آن‌ها را ناکافی دانسته‌اند و خواهان ابراز محبت کلامی و مهرورزی آشکارا هستند.

نه پدرم نه مادرم هیشتا شون [هیچ‌کدام] توی خونواده شون محبت نشون دادن و این چیزها اصلاً نبوده، منم که از شون درخواست میکنم [می‌کنم] بهم نمندن [نمی‌دن]. مامانم باز

حساسیت شون کمتره، ولی ایشونم محبتش رو نشون نمی ده. همیشه می گم چرا بابام محبت نمی کنه و مامانم اون قدر کم، چون اتاقمم جداست با مامانم صمیمیت زیادی ندارم. مامانم سرش شلوغه، همش نیست و محبت زیادی هم نمی تونه بکنه (مطهره، ۱۸ ساله، دانش آموز).

صمیمیت بایسته به افزایش اعتماد به نفس دختران می انجامد. دختران پدر و مادرانی حمایتگر را انتظار دارند تا ضمن راهنمایی و کنترل بر خواسته های فرزند، از تصمیمات او، در زمان ناراحتی، هنگام بحث و جدال و حتی در مقابل اظهار نظر دیگران از وی حمایت کنند و فرزند دلگرم به حضور پدر و مادر باشد. این دختران معتقدند خانواده منشأ عواطف و احساسات هر فرد است و وجه عاطفی افراد در خانواده تغذیه می شود؛ بنابراین، زمانی که والدین علاقه خود را به فرزند ابراز کنند، فرزند مهرورزیدن را می آموزد و این یادگیری بروز عاطفه ارتباطات دختران و زندگی آینده آنان را تحت تأثیر قرار می دهد و به آن ها عزت نفس می دهد.

ابراز احساسات از طرف خانواده خصوصاً از طرف پدر، برای ما دختراون حس اعتماد به نفس رو به آدم می ده. وقتی توی خانواده از طرف پدرت حرف هایی بشنوی که بهت احساس غرور بده و دوست داشته بشی، اون خیلی روت تأثیر می ذاره و اعتماد به نفس می ده بهت (مهرناز، ۱۷ ساله، دانش آموز).

۲-۵. پدرانگی تک ساحتی

به معنای نوعی منش پدرانه است که نقش های پدر را به حداقل آن یعنی تأمین معاش و مایحتاج خانواده تقلیل می دهد و از توجه به نیازهای عاطفی فرزندان و ایجاد فضای گفت و گو در خانواده غفلت می کند. این حق صمیمیت در نگاه آنان از جانب مادر به طور کامل تری عرضه می شود تا پدر. بیشتر مشارکت کنندگان مشکلی در تعامل با مادران خود نداشتند و از نظر آنان مادران، مادرانگی خود را جامع تر از پدران فرا گرفته اند و اجرا می کنند. آن ها انتظار داشتند پدر نقشی بیش از نقش تأمین مالی برای آن ها داشته باشد.

بابام همیشه دهن من رو با پول بسته. این گردن بند رو می بینی؟ حلقه بابامه گردنمه همیشه. او که من رو بغل نمی کنه، این رو گردن کردم تا همش تو بغلم حسش کنم. آخه پدرا قهرمان زندگی دختراشونن [پس از این بخش گفت و گو، مشارکت کننده با بغض درخواست کرد که مصاحبه متوقف شود و رفت سیگار کشید] (شادی، ۱۹ ساله، دانشجو).

می‌توان گفت به دلیل بستر سنتی و پدرسالارانه ایران که پدران نقش فرماندهی داشته‌اند و خود را مسئول رفع نیازهای مادی خانواده می‌دانسته‌اند، دیگر مسئولیت‌های فرزندان به عهده مادر خانواده است. با وجود تغییرات گسترده نظام اجتماعی، فاصله‌گیری از جامعه پدرسالار و قوت‌گیری جامعه زنانه، مردان نقش مطلوب خود را در خانواده نیافته‌اند و در رویه سهل‌تری نقش سنتی پدرانگی را در پیش گرفته‌اند.

همچنین، به دلیل کاهش قدرت و تسلط در خانواده، نقش آن‌ها به انزوا کشیده شده است و به تأمین‌کننده صرف امور مادی و اقتصادی خانواده تقلیل داده شده‌اند. فرزند دختر این پدر به انزوارفته را موردپسند خود نمی‌بیند و خواهان صمیمیت با پدر و حضور بیشتر پدر در خانواده است. آن‌ها معتقدند در جامعه پسانت دیگر مادر به تنهایی از پس پاسخ به نیازهای عاطفی و تربیتی فرزندانش بر نمی‌آید و همان‌گونه که مادر در عرصه اقتصادی وارد شده است و در رفع نیازهای مادی خانواده همراهی می‌کند، پدر نیز لازم است نقش پدرانگی چندوجهی و پُررنگ‌تری ایفا کند.

کلیدی‌ترین برساخت پژوهش حاضر، پدرانگی تک‌ساحتی است که نشان از پدرانگی غیرقابل قبول در زندگی دختران دارد. این دختران معتقدند پدر اولین جنس مخالف در زندگی فرزندش است و به دلیل گرایش ذاتی افراد به جنس مخالف، دختران جایگاه پدر را از دیگر افراد خانواده متمایز می‌بینند. طبق سخنی که از دیرباز به گوش می‌رسد، اغلب مشارکت‌کنندگان نیز اظهار می‌داشتند «دختر بابایی است» و علقه و وابستگی عجیبی به پدر خود دارد. بسیاری از دختران پدر خود را برطرف‌کننده مشکلاتشان می‌دانند و باور دارند در صورتی که فضای گفت‌وگوی صمیمی با پدرشان برقرار باشد، قادر خواهند بود بسیاری از آن مشکلات را با کمک پدر مرتفع کنند.

خیلی بده که نتونی با بابات راحت باشی، نتونی همه چی رو بهش بگی، نتونی باهش دردودل کنی، نتونی مشکلات زندگی ت رو بهش بگی، چون اون می‌تونه حلش کنه. شاید ۹۰ درصد، ۸۰ درصد مشکلات رو آگه باهش در میون بذارم، می‌تونه حل کنه. ولی الان شرایط جوریه که نمی‌تونم باهش در میون بذارم (هانیه، ۱۵ ساله، دانش‌آموز).

از نگاه این دختران، پدر خوب پدری است که حقوق عاطفی فرزندش را به درستی رعایت کند و با نادیده‌انگاری از عواطف فرزندش عبور نکند. این دختران احساس نیاز وجود پدری را در زندگی‌شان دارند که در کوچک‌ترین رفتار با دخترش با توجه و عاطفه رفتار کند و فرزندش را با القاب محبت‌آمیز خطاب کند.

آن‌ها همچنين باور دارند با ايجاد صميميت بين والدين و دختر، آن‌ها به دختری سرزنده و پُرنشاط بدل خواهند شد و برای رسیدن به اهداف خود با دلگرمی و حمایت پدر تلاش خواهند کرد و در کنار پدرشان به موفقیت خواهند رسید؛ همان‌طور که دخترانی که رابطه صمیمانه‌ای با پدر خود داشتند، از حُسن آرامش و شادمانی این رابطه و به اصطلاح خودشان دل‌قرص بودن به وجود پدر در تمامی مراحل زندگی یاد می‌کردند. بسیاری از این دختران حمایت و محبت مادر را در زندگی خود احساس می‌کردند، اما این صمیمیت تک‌وجهی برای آن‌ها کافی نبود و فقدان صمیمیت با پدر و به حاشیه‌رانده شدن پدرانگی صمیمی، باعث کاهش اعتماد به نفس، ترس و اضطراب در مشارکت‌کننده می‌شد.

اگره اون محبت کلامی رو بابام داشت، اعتماد بیشتری در زندگی ام وجود داشت؛ تصمیماتم رو قاطع‌تر می‌گرفتم و ترس از اشتباه‌بودنش نداشتم و نگران عواقبش نبودم (نگار، ۱۹ ساله، دانشجو).

۵-۳. بت‌انگاری مادی

در جامعه مادی امروز، بسیاری از امور به مادیات خلاصه می‌شود و همین باعث شده است بسیاری از حقوق و از جمله حق صمیمیت دختر به حاشیه رانده شود. بت‌انگاری مادی، به معنای اولویت دادن والدین به رفع نیازهای مادی و مایحتاج و معاش فرزندان و نه چیزی بیشتر شرح داده می‌شود. از نظر مشارکت‌کنندگان، والدین بیشتر هم‌وغم خود را بر رفع نیازهای مادی فرزندان گذاشته‌اند و از دیگر نیازها به خصوص صمیمیت در خانواده غافل شده‌اند.

با این‌که من مدرسه غیردولتی می‌رم و همه چیز رو برام تأمین می‌کنند؛ ولی اونا نمی‌دونن من تشنه محبتشونم و نیاز دارم که باهام زمان بگذرونن و با هم صحبت کنیم. دوست دارم بابام که از سرکار اومد، من رو بغل کنه به جای این‌که برام یه کفش چندمیلیونی بخرن و فکر کنن باهاش خیلی خوشحال می‌شم (نرگس، ۱۶ ساله، دانش‌آموز).

مشارکت‌کنندگانی که هم پدر و هم مادر شاغل داشتند، مشکلات صمیمیت بیشتری داشتند. آن‌ها نیازهای عاطفی بسیار زیادی دارند که والدین به علت شغل، از آن‌ها غفلت کرده‌اند. این امر باعث ایجاد نوعی حس تنهایی در خانه شده و روشن است که برطرف کردن این حس تنهایی از نیازهای مادی اهمیت بیشتری دارد.

خونواده‌م فکر می‌کنم با تأمین شرایط مالی دیگه همه‌چیز آکی هست، ولی من که الان تو سال کنکورم، خیلی به توجه احساسی نیاز دارم. نیاز دارم که پیشم باشن ولی اونا خیلی وقتا نیستن. بابام که همیشه سر کاره. مامانم که سرش شلوغه بیشتر و من همیشه توی خونه تنهام. دوست داشتم بیشتر از این‌که از نظر مالی تأمینم کنن و هرچی می‌خوام در اختیارم بذارن، خودشون در کنارم می‌بودن. شاید این تأثیرش خیلی بیشتر بود (مطهره، ۱۸ ساله، دانش‌آموز).

در جامعه در حال‌گذار به مدرنیته ایران مشاهده می‌شود که والدین خود را تنها در رفع نیاز مادی فرزند مسئول می‌دانند. مصرف‌گرایی سبب شده است فقط به نیازهای مادی پرداخته شود، در صورتی‌که از نگاه دختران، یک پیغام محبت‌آمیز، حمایت کلامی، همدردی در مواجهه با مشکلات، درآغوش گرفتن و حتی یک شوخی از جانب پدر، بر تمامی نیازهای مادی آن‌ها ارجحیت دارد و آن‌ها علاقه‌مند هستند که پدر ساعت کاری کمتری داشته باشد و زمان بیشتری را در خانه و با فرزندان خود بگذراند. فرزند رضایت دارد تا از نظر مادی کمتر تأمین شود، اما کمبود عاطفی او جبران شود.

در این راستا، در خانواده‌های جدید با نوعی بت‌انگاری مادی مواجهیم که پول را منشأ خوشبختی می‌دانند و از نظر آن‌ها زمانی‌که فرزند در رفاه مادی قرار دارد، عمده‌نیازهای وی برطرف شده و دیگر حقوق را برای فرزندشان کم‌اهمیت می‌بینند؛ در صورتی‌که فرزندان نگاهی مقابل با این نظر دارند. بنابراین، خانواده خود را در کارکرد مادی حبس کرده است و تا حدی نگاه مادی‌انگارانه به کارکرد خانواده دارد و می‌پندارد زمانی‌که فرزندشان امکانات تحصیلی و رفاهی مطلوبی دارد عاری از دیگر نیازها است.

بابای من سر کاره همیشه و اون جور نیست واقعا که برای من و داداشم وقت بذاره. هر بچه‌ای نیاز داره هم بابا رو در کنار خودش داشته باشه و هم مامان رو. باید هر دو با بچه وقت بگذرونن نه این‌که بعضی وقتا حتی صبح تا شب یه بار هم با بابات صحبت نکنی. صبح بری مدرسه، برگردی درس بخونی و دوباره همین برنامه. این جور نباشه. درسته وضعیت اقتصادی بده، ولی این جور نباشه که باباها صبح تا شب برن سر کار و بیان خونه خسته باشن و باز فردا همین آش و همین کاسه. حتی تو نوروز هم بابای من سر کار بود و سفر هم نرفتیم (نیلوفر، ۱۴ ساله، دانش‌آموز).

۴-۵. تله پسانت

تله پسانت به معنای عبور ظواهر اجتماعی از سنت است، درحالی که محتوا و ارزش های حاکم همچنان رو به سنت دارد. در این شرایط، همه امور و از جمله تعامل با فرزندان دستخوش ناهمخوانی و ناهمگونی و به تبع آن کژرفتاری می شود. با وجود حرکت بسیاری از ابعاد خانواده به سمت مدرنیته، اما همچنان ارزش ها و نقش های متناسب با شکل جدید و کارکردهای جامعه مدرن ایجاد نشده است. این برزخ میان سنت و مدرنیته را نوعی تله پسانت گوییم که به انواع شیوه های تطابق ناهمنویانه در خانواده و طغیان، هنجارشکنی و انزوای طلبی در خارج از خانواده می انجامد.

در ادامه یکی از مضامین فرعی، تبارزایی غیرصمیمی به معنای نوعی عدم صمیمیت در فضای خانواده است که به صورت نسل به نسل به خصوص در رابطه با منش و عادت واره پدر در ارتباط با دختر (رابطه پدر-فرزندی) انتقال داده می شود. همچنین، عدم یادگیری یا یادگیری ضعیف اعضای خانواده به خصوص والدین نسبت به ایجاد فضای گفت و گو و روابط صمیمانه با فرزندان است. در فضای با اقتدار سنتی، دختران قادر به ابراز احساسات و گفت و گو نیستند و در نتیجه نیازهای آنها مورد غفلت واقع می شود. مبتنی بر عقبه سنتی بستر مطالعه (شهر یزد)، والدین ابراز محبت و گفت و گوی صمیمانه را در خانواده نیاموخته اند و به تبع آن، توانایی بروز محبت را نداشته اند و نتوانسته اند آن را به فرزندان خود منتقل کنند.

دوران قدیم خیلی این جور ابراز احساسات نبوده، ماما باباها مثل ما یادش نگرفتن که بخوان به بچه هاشون یاد بدن. اونا الگو برداری کردن و دارن روی ما پیاده می کنن. به نظرم این یاد نگرفتن روی روابط آینده من تأثیر می ذاره. حس می کنم اگه ازدواج کنم، شاید مثلاً نتونم به همسرم اون احساس رو بدم، شاید من واقعاً دوستش داشته باشم ولی نتونم اون احساساتم رو بروز بدم که آقا من دوستت دارم. شاید برای من سخت باشه و او فکر کنه که من دوستش ندارم یا مثلاً از کارش می رنجم و شاید اون فکر کنه من یاد نگرفته ام که چه جوری برای کسی که دوستش دارم ابراز احساسات کنم (نسترن، ۱۷ ساله، دانش آموز).

دختران علت عدم ابراز محبت از جانب والدین خود را به عدم یادگیری آنها در کودکی نسبت می دهند و معتقدند این چرخه نزیسته عاطفی در حال بازتولید است و همان طور که والدین آنها الگوی خوبی برای بروز عاطفه در فرزندان نبوده اند، اکنون نیز الگویی مناسب برای آموزش ابراز احساسات به فرزند خود نیستند و در این مورد با فقدان الگو از جانب

والدین مواجه‌اند. این چرخه به همین منوال ادامه می‌یابد و به رابطه دختران و دوستانشان نیز منتقل می‌شود و دختران در روابطشان افرادی خشک و بی‌احساس تلقی می‌شوند؛ در صورتی که آن‌ها مهارت مهرورزی را از خانواده نیاموخته‌اند.

در پی آن، دختران نگران‌اند که در زندگی آینده نتوانند احساساتشان را به همسر خود نشان دهند و او از این موضوع ناراحت و دلسرد شود. در نهایت، می‌توان برداشت کرد که فقدان صمیمیت به نوعی در قالب یک تبارزایی غیرصمیمانه در حال بازتولید و انتقال به نسل آینده است. در این نگاه سنت‌گرایانه، به عامل مهمی با عنوان اقتدار سنتی مواجهیم که زیست خانوادگی غیرصمیمانه دارد و یکی از عوامل مهم فقدان عاطفه در خانواده است؛ زیرا پدر در فرهنگ سنتی خود در آغوش کشیدن فرزندش را قبح می‌داند و برقراری رابطه عاطفی تلویحی را به اعیاد یا مناسبات و در چهارچوب خاص و رسمی خود مختص می‌کند.

حس می‌کنم توی شهر یزد مردا محبتشون کمتره. من شوهر خاله‌م کرجیه، خیلی محبت دارن، لفظای محبت‌آمیز دارن، ولی مردان یزدی نه واقعاً. بروز نمی‌دن. سنت ما این جوریه. مثلاً بابابزرگ قدیم کشاورزی داشته و سرشون تو دام و درو و اینا بوده و این‌طور نبوده که محبت بکنن و خب بابام هم یاد نگرفتن (ساغر، ۲۰ ساله، دانشجوی).

از سوی دیگر، با نوعی سبک نقش‌پذیری غیرصمیمانه مواجهیم که در تعریف نقش اعضای خانواده، کنش‌های عاطفی مطرح نشده است. این امر اعضای خانواده را از نظر عاطفی از یکدیگر دور کرده و در نتیجه باعث شده دختر در هنگام در آغوش گرفتن پدرش احساس شرم داشته باشد. در مواردی ذکر می‌شد که جایگاه والدین برای پدر و مادر رجحان بیشتری از وقت‌گذرانی با فرزند است و زمانی که فرزند از والدین درخواست کند تا اوقات فراغت را با وی بگذرانند، اولویت والدین، پدر و مادرشان است. دختران در این مطالعه، فقدان صمیمیت را منحصر به شهر یزد و فرهنگ مردمان این شهر دانسته‌اند و معتقدند در دیگر شهرهای ایران به این شدت انفکاک عاطفی میان والدین و فرزندان مشاهده نمی‌شود. همچنین، بسیاری از والدین معتقدند ابراز احساسات میان افراد خانواده تنها به داستان فیلم خلاصه می‌شود و در زندگی روزمره و عادی افراد چنین چیزی وجود ندارد.

بابای بابام خیلی محبت نمی‌کردن، خیلی بگوبخند نداشتن. من فکر می‌کنم خیلی تأثیر داره اون مامان و بابا. اگر بچه ببینه که مامان و باباش دارن محبت می‌کنن، می‌خندن و وقت می‌ذارن برای بچه‌شون، وقتی بزرگ بشه اون بچه خب یاد می‌گیره، تأثیر می‌گیره از اونا و خودش هم این جور می‌شه (فریده، ۲۰ ساله، دانشجوی).

۵-۵. گسست عاطفی

در بستر مادی و فضای پدرانۀ تک‌ساحتی و غیرصمیمی، دختر برای پاسخ دادن به نیازهایش به سمت روابط غیرعرفی و غیرشرعی مبتنی بر ارتباط با جنس مخالف سوق داده می‌شود، یا آن‌که به گروه دوستان گرایش شدیدی می‌یابد و آنان را جایگزین والدین خویش می‌کند. حذف فضای گفت‌وگو و تعامل سازنده با تأکید بر شفافیت و راحتی تعاملات، پیامدهای منفی عاطفی، روانی و اجتماعی را برای دختر در پی دارد. همچنین، دختران دچار دوری‌گزینی از خانواده و انزوا می‌شوند که به معنای حذف فضای گفت‌وگو و در نتیجه انزوای دختر در فضای فردی خود به دوراز تعامل با والدین و به‌طور اختصاصی پدر است که با گذر زمان وسعت و عمق آن بسط می‌یابد.

بچه از خانواده‌ش محبت می‌بیند. وقتی به دختر از طرف خانواده‌ش سیر باشد، اون دختر دیگه واقعاً سیره، منبع توجه داره تو خونه، دنبال دیگران خارج از خونه نیست، پدرش بهش توجه می‌کنه، مادرش بهش توجه و محبت داره. نمی‌گم نیستا، ولی خب آدم دوست داره زبونی بشنوه، بغلش کنه، احساس صمیمیت باشه. این فقدان باعث دوری می‌شه (مهلا، ۲۳ ساله، دانشجوی).

مشارکت‌کنندگان بر این نظرند که رعایت حقوق عاطفی از جانب پدر تا حد زیادی عامل بازدارنده برای برقراری رابطه با جنس مخالف است و زمانی که نیاز عاطفی دختران در خانواده از جانب پدر ارضا نشود، آن‌ها به سراغ برقراری ارتباط با جنس مخالف می‌روند و او را جایگزین پدرشان می‌کنند. حتی در مواردی اشاره می‌شد که به دنبال افرادی شبیه به پدرشان به منظور برقراری رابطه هستند. در همین راستا، در میان دختران با تضييع حقوق عاطفی توسط پدران‌شان، تمایل به ازدواج زودرس مشاهده می‌شود؛ آن‌ها علاقه‌مند بودند آغوش و مهری که پدرشان از آن‌ها دریغ کرده را در ازدواج و در زندگی با همسرشان به دست آورند.

بدین ترتیب گسست عاطفی در روابط والد-فرزندی، فرزند را به انزوا می‌کشاند. به باور برخی دختران زمانی که والدین مهرورزی را به آن‌ها آموزش نداده‌اند و در ارتباطات اجتماعی و ارتباط با دوستان نمی‌تواند به درستی ایفای نقش کند، دچار انزوا می‌شوند و تنهایی را ترجیح می‌دهند. این انفکاک عاطفی گسترده میان فرزند و پدر، موجب ایجاد احساسات منفی نسبت به پدر می‌شود و فرزند در ورای ذهن خود گمان می‌کند که پدرش نسبت به او بی‌علاقه است و این احساس به خودی خود پیامدهای منفی گسترده‌ای را به دنبال دارد.

کسی که محبت از طرف خانواده و پدر ندیده، خُب بیشتر نیاز دارد به محبت و می‌خواهد محبت رو جذب کنه. هر کی می‌آد طرفش، می‌خواد خوش تیپ بشه و... یعنی احتیاج به محبتشون خیلی بیش از اندازه هست. ولی خُب کسی که باباش بهش محبت کرده، می‌دونه که طعم محبت از طرف یه جنس مخالف چشیدنش چقدر خوبه، خُب کمبود محبت فکر می‌کنم نداشته باشه که دنبال جبراناش باشه (ستایش، ۱۶ ساله، دانش آموز).

برخی از دختران می‌گویند زمانی که از جانب پدر دوست داشته نمی‌شوند و پسری غریبه نسبت به آن‌ها ابراز احساسات می‌کند، احساس بیچارگی می‌کنند. حسرت در آغوش گرفتن پدر، فقدان رابطه عاطفی با وی و عدم توجه از جانب پدر برای روح دختران بسیار گرانبار و سهمگین قلمداد می‌شود و در مواردی آن‌ها دچار افسردگی و متحمل ضربه‌های عاطفی عمیقی می‌شوند. همچنین با وجود چنین شرایطی، فرزند دچار خانواده‌گریزی نیز می‌شود و زمانی که خانواده از او دعوت به حضور می‌کند، انگیزه‌ای برای حضور ندارد و کمتر در جمع خانواده حاضر می‌شود.

رفتارشون و اخلاقشون و خُب عقیده‌هاشون باعث شده که من بخوام ازشون دور بمونم و ترجیح بدم تنها توی اتاقم باشم و اصلاً نخوام مکالمه‌ای باهاشون داشته باشم؛ چون که اصلاً نه تفاهمی داریم نه هم عقیده‌ایم و نه حتی تلاش می‌کنم که من رو بشنون. برای همین الان که راندگی بلدم، سعی می‌کنم کمتر خونه باشم و بیشتر با دوستانم باشم. اگه هم نداشتن و مجبور بودم خونه باشم، ساعت‌ها تو اتاقم (ثمین، ۱۸ ساله، دانشجو).

۶. بحث و نتیجه‌گیری

برآورد کلی تمامی مضامین احصاشده از یافته‌ها، محققان را به «والدگری صمیمی و چندوجهی» رساند و در اثنای واکاوی حقوق و انتظارات دختران دهه هشتادی در زمینه حق صمیمیت، این مضمون بر ساخت شد.

با توجه به نیاز دختران و تأکید آنان به رعایت الزامی حق صمیمیت در خانواده، محققان به والدگری چندوجهی رسیدند که فرزندان خواهان آن‌اند. بنابراین، شایسته است والدین در عین توجه به حقوق مادی و فراهم نمودن امکانات مادی فرزندان، به ابعاد معنوی و عاطفی آنان نیز توجهی ویژه و اساسی داشته باشند؛ آن‌چنان‌که مکتب کارکردگرایی، بقای خانواده را در ساختار خویش با وجود تغییرات ایجادشده، مدیون تأمین نیازهای اساسی همچون نیازهای عاطفی افراد (آزاد ارمکی، ۱۳۹۰: ۷۰) می‌داند. سیف و یعقوبی (۱۴۰۲) از ابعاد شکل

آرامنی خانواده، وجود خصلت توانایی ابراز احساسات را برمی‌شمارند که با صمیمیت بایسته در یافته‌های حاضر به نوعی همسویی دارد. والدگری تک‌ساحتی، با تمرکز بر یک بُعد از الزامات نقش پدران و مادران ناکافی بوده و نارضایتی دختران را به دنبال داشته است. در این پژوهش تأکید عمده بر ایفای نقش پدرانگی و خروج پدر از انزوای نقش در خانواده و نقش‌پذیری چندوجهی در کنار مادر است؛ آن‌گونه که گیدنز (۱۳۸۴) تغییر نقش‌های سنتی را از تأثیرات جهانی شدن در نهاد خانواده، ویژگی‌های دموکراسی و پدیدارشدن دموکراسی عاطفی در روابط خانوادگی می‌داند. استدلال می‌شود که پدران پس از زنانه‌شدن جامعه و تغییرات بنیادین جنسیتی اجتماعی، نتوانسته‌اند آن‌گونه که انتظار می‌رود جایگاه خود را بازآفرینی کنند. از این رو، نقش پدر به انزوا رفته است و پدران برای آن که خود را با جامعه در حال گذار ایران وفق دهند، عمدتاً کنش‌های تک‌ساحتی و غالباً مادی را در خانواده از خود نشان می‌دهند و تا حدی از پدرانگی مورد انتظار دخترانشان فاصله گرفته‌اند.

یافته‌های افراسیابی و ضیا کاشانی (۱۴۰۰) نشان‌دهنده فاصله‌گیری مردان از نقش سنتی‌شان در خانواده است و معتقدند مردان به محدودسازی خود پرداخته‌اند که با یافته‌های این مطالعه مرتبط است. این در حالی است که گیدنز (۱۳۸۴) خانواده امروزی را یک واحد اقتصادی نمی‌داند، بلکه آن را مجموعه‌ای از پیوندها و مبتنی بر ارتباطات عاطفی می‌شناسد. یکی از عمده عوامل فاصله‌گرفتن پدر از خانواده بنا به بستر سنتی شهر یزد، اقتدار سنتی در این شهر است. می‌توان استدلال کرد که پدر در عین نقش‌آفرینی در خانواده پسا سنتی، همچنان در ورای ذهن خود به نقش‌پذیری سنتی و پدرسالارانه عادت کرده و با فشار دیدگاه‌های فمینیستی و تأثیر پُررنگ‌تر مادران در خانواده، از قدرت او در خانواده کاسته شده و تا حدی به پدرانگی غافل انجامیده است. در تأیید این مدعا می‌توان به یافته‌های مادلی و لش (۲۰۲۴) اشاره کرد که نشان‌دهنده عدم راحتی پدر و دختر به دلیل حفظ مفاهیم سنتی پدران است. همچنین درموت (۲۰۰۳) ایده «پدری صمیمی» را مطرح کرده که اولویت رابطه والد-فرزند است.

در نتیجه فاصله‌گیری نقش پدر و تغییرات جامعه، حقوق و نیازهای دختران تغییر کرده است. مشارکت‌کنندگان در عین این که داشتن پدر سلطه‌گر را مطلوب نمی‌دانند، اما پدر منزوی را نیز نمی‌پسندند و با تأکید بر نقش کلیدی پدر در زندگی دخترش، به دنبال پدرانگی چندوجهی و صمیمی (به عنوان پدرانگی مطلوب) هستند. این‌گونه می‌توانند به حیات اجتماعی خود ادامه دهند، همراه با آرامش و اعتماد به نفس.

پارسونز و بالس (۱۹۵۵) محیط صمیمانه و بر پایه محبت خانواده را برای اجتماعی کردن صحیح فرزند و نیز برای شکوفایی استعدادها و تکامل بزرگسالان ضروری دانسته است. پارسا و همکاران (۱۳۹۳) نشان دادند در خانواده‌هایی که دل‌بستگی میان فرزند و والدین بالا باشد، سازگاری تحصیلی دانشجویان بیشتر است. گلیس‌پی (۲۰۲۰) نیز روابط نزدیک والدین و فرزند را عامل یاریگر به فعالیت فرزندان در بزرگسالی می‌داند. همچنین جیانگ و همکاران (۲۰۲۴) سطح بالای صمیمیت با والدین را با سطح بالاتری از اعتماد به نفس همراه می‌دانند.

با تأکید بر اهمیت نقش پدر، برآورد کلی مطالعه تنها به ارتباط پدر و دختر خلاصه نشده و نقش مادر در خانواده نیز مهم قلمداد شده است. با این وجود، به دلیل پذیرش بیشتر نقش مادر در خانواده، در این تحقیق بر پدرانگی تأکید بیشتری شده است؛ بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت حق صمیمیت و نزدیکی عاطفی والدین و دختران، از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین حقوق دختر در خانواده و ارجح بر حقوق دیگر است. خانواده مطلوب برای آنان، پدر و مادری است که در کنار یکدیگر ایفای نقش کنند و با پذیرش لزوم حضور والدین در کنار هم، ضمن پذیرش مسئولیت‌ها و حقوق مورد انتظار دخترانشان با صمیمیت و آرامش به تربیت فرزند بپردازند. گیدنز (۱۳۹۴) نیز رابطه مبتنی بر عشق و علاقه بین فرزند و والدین (نه رابطه‌ای بر پایه سنت و عرف) را رابطه ناب می‌انگارد. در دموکراسی خانوادگی گیدنز، اقتدار در خانواده بر اساس بحث و گفت‌وگو، توافق و مصالحه شکل می‌گیرد.

این مطالعه همچنین نشان داد که والدگری تک‌ساحتی و غیرصمیمانه نه تنها ریشه‌های تعلق به خانواده را سست می‌کند، بلکه تأثیر بسزایی در ارتباطات اجتماعی دختران بر جای می‌گذارد؛ آن‌گونه که مرتن (۱۹۶۸) از تله‌پاسانت می‌گوید که زمینه را برای شیوه‌های انطباق ناهم‌نویانه در داخل خانواده و در بیرون آن مثل طغیان، انزوای طلبی و هنجارشکنی را فراهم می‌آورد. طبق نظریه وی، می‌توان گفت رفتارهای ناهنجار مثل رفتن به سمت رابطه با جنس مخالف، انزوای اجتماعی و خانواده‌گریزی، بخشی از تله‌پاسانت مرتبط با یافته‌های این تحقیق است. الگوی دموکراسی گیدنز (۱۳۹۴) در تصدیق این مطلب بیان می‌شود. هولمن و کونیک (۲۰۱۸) نشان دادند در نوجوانانی که رابطه نزدیک‌تری با والدین خود دارند احتمال تعویق رابطه جنسی با جنس مخالف، بیشتر قابل مشاهده است. بنابراین، به عنوان یک حق، دختران با تمام عشق و علاقه به خانواده و گرایشی که به سمت خانواده دارند و دائم تمنای محبت از والدین دارند، پاسخ به این نیازهای اساسی اهمیت زیادی در خانواده

دارد؛ آن گونه که سیف و یعقوبی (۱۴۰۲)، طباطبایی نیا و همکاران (۱۴۰۲) و ساعی (۱۴۰۱) به اهمیت برقراری ارتباط کلامی، گفت‌وگوی مشارکتی و تعامل خانواده و فرزند در یافته‌های خود اشاره کردند. بر اساس یافته‌های تحقیق می‌توان گفت که خانواده در بستر تحقیق، در یک دگردیسی تاریخی، با فضای مدرن و شهری شدن مواجه شد. نوعی فردگرایی متمایل به خانواده را شاهد هستیم که مطابق یافته‌های این تحقیق، دختران ضمن رعایت چهارچوب خانواده و احساس نیاز به آن، به شدت به دنبال حقوق فردی خود هستند.

از دیگر سو، افزایش سن ازدواج دختران و نیز فضای فراغتی در فضای شهری را شاهدیم. درحالی که دختران دیروز (در خانواده‌های سنتی) اغلب در سنین پایین به خانه همسر می‌رفتند و بسیاری نیازهای عاطفی خود را از همسر دریافت می‌کردند؛ امروزه با افزایش سن ازدواج، نیازهای دختران در این سنین بدون پاسخ مانده است. حتی می‌توان ادعا کرد به جز استثنائات، پدر مدرن نیز تقریباً دانش و یا مهارتی برای تأمین یا توجه به این نیازها ندارد و برای پدرانگی صمیمی و به‌دوراز تصورات سنتی خود آموزش ندیده است. در مقابل، مادر مدرن در خانواده سنتی تا حدی مادرانگی صمیمانه را از مادر خویش آموخته است؛ زیرا در آن زمان مادر سنتی تمام وقت در خانه حضور داشت و با فرزندان خصوصاً دختران ارتباط مستقیم برقرار می‌کرد و حتی گونه‌ای نقش واسطه‌ای میان رابطه پدر و دخترش داشت.

دورکیم (۱۹۹۷) در این خصوص بیان می‌دارد که با وجود گذار از جامعه سنتی و مدرن شدن بسیاری از ساحات نظام اجتماعی، در خانواده آن گونه که باید نقش‌ها بر اساس کارکردهای مدرن به‌روز نشده‌اند. بنابراین، مادران امروزی مادرانگی صمیمی را از نقش سنتی مادر فراگرفته و با تغییرات اجتماعی، رشد شهرنشینی و حرکت به سمت مدرنیته این مهارت را مطابق با نیاز فرزندانشان در وجود خود پرورش داده‌اند. اما پدری که در جامعه سنتی شاهد کمترین ارتباط صمیمانه میان پدر و خصوصاً فرزند دختر خویش بوده است؛ بسیار سخت‌تر و با آگاهی محدودتری قادر به تبدیل شدن به یک پدر مدرن با پدرانگی صمیمی خواهد بود. دختر سنتی نیز با توجه به سختی‌های زندگی روستایی یا شهرنشینی پُرمخاطره، وظایف گسترده‌ای شامل حالش می‌شد و فراغت کافی برای رابطه صمیمانه با پدر خویش نداشت؛ افزون بر آن، آگاهی این را هم نداشت که می‌تواند از خانواده حق صمیمیت را طلب کند و با ورود به ازدواج زود هنگام، بسیاری از نیازهای عاطفی را از همسرش دریافت می‌کرد. اگرچه هیچ تشابهی بین نیاز عاطفی پدر و شوهر نیست، اما به لحاظ ذات جنس مخالف، مشابهتی در این میان است که پدر مدرن می‌باید به آن توجه داشته باشد.

دختر امروز با وجود ایجاد فضای فراغتی گسترده، نه تنها از فرصت کافی برای تأمل در خصوص حقوق و انتظارات خود برخوردار است، بلکه فضای جهانی شدن حقوق جدیدی را نیز برای وی تعریف کرده و بنا به نیازهای جامعه مدرن خواسته‌های گسترده‌تری را از والدین طلب می‌کند که یکی از مهم‌ترین آن‌ها حق صمیمیت است. می‌توان نتیجه گرفت که با وجود تأکید متون جامعه‌شناسی مدرن، روانشناسی و اسلامی بر لزوم فضای صمیمیت در خانواده، صمیمیت بین والدین و فرزندان حلقه مفقوده‌ای در ساختار خانواده در اجتماع ماست که همیشه به طور سطحی بیان شده و از آن گذر کرده‌ایم. هرگاه هم از آن سخن گفته شده، با تأکید بر روابط زوجین و به دلیل افزایش طلاق بوده و کمتر به لزوم صمیمیت رابطه والد-فرزند اشاره شده است.

در زیست‌بوم فرهنگی و تاریخی ایران، با وجود گفتمان‌های مختلف از جمله گفتمان‌های فمینیستی، نقش پدر در خانواده همچنان اهمیت بالایی دارد. این موضوع ریشه در روان‌شناسی اجتماعی و «ناخودآگاه فرهنگی» دارد که در این پژوهش به عنوان شکلی از ناخودآگاه جمعی یونگ تعریف شده است؛ بدان معنا که هر جامعه‌ای در مسیر تاریخ و تحولات خود مفاهیمی را به طور ناخودآگاه از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌کند. این مفاهیم از جمله آنچه به عنوان تله پسانت و تبارزایی غیرصمیمی شناخته می‌شود، نقش بسزایی در نحوه تعاملات والدین و فرزندان ایفا می‌کنند. هرچند این مفهوم از تبارزایی متمایز است، اما در زیست‌بوم جامعه ایران، پدر همچنان برخوردار از جایگاه متفاوت (و نه لزوماً برتر) است که برای دختران اهمیت و اعتبار بالایی دارد (کلاته‌ساداتی و همکاران، ۱۴۰۳).

با این حال، پدران امروزی ممکن است به دلیل تبارزایی غیرصمیمی یا تمایلات اجتماعی غالب، تمایلی به گفت‌وگو و تعامل عمیق با دختران خود نداشته باشند. این امر موجب شکاف عاطفی و فاصله در روابط پدر و دختر می‌شود و پیامدهای منفی بسیاری در پی دارد. برقراری گفت‌وگو و تعامل در فضای خانواده، کلید درک متقابل و درک بهتر حقوق و انتظارات طرفین است. شناخت تحولات فکری و انتظارات نوظهور نسل‌های جدید از خانواده، موضوعی است که در بحث‌های نظری و سیاست‌گذاری نیاز به توجه ویژه دارد.

در پایان، به عنوان محدودیت‌های تحقیق لازم به ذکر است که برخی از مشارکت‌کنندگان هنگام بیان نیازهای عاطفی خود به ویژه در موضوع ارتباط با پدر، با تنش عاطفی مواجه می‌شدند که مشارکت‌کننده و محقق را تحت تأثیر قرار می‌داد. همچنین ماهیت کیفی این پژوهش، امکان تعمیم نتایج به جمعیت‌های گسترده‌تر را محدود می‌کند.

بالاخره اینکه از نظر تئوریک، با محدودیت‌های خاصی در حوزه نظریه‌های جامعه‌شناختی مرتبط با حق صمیمیت مواجه بودیم؛ چراکه نظریه‌ای دقیق و منسجم در این زمینه وجود نداشت و محققان در این عرصه با یک خلأ مفهومی و نظری مواجه بودند.

تقدیر و تشکر: مقاله حاضر برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه یزد با عنوان "واکاوی رویکرد دختران دهه هشتاد از حقوق و انتظارات از خانواده؛ یک مطالعه داده‌بنیاد" است که توسط مرکز نوآوری و همکاری‌های علمی شهید فهمیده استان یزد و نیز دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان یزد مورد حمایت واقع شد. بدین‌وسیله از حامیان و مشارکت‌کنندگان در تحقیق تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

منابع

- اعزازی، شهلا (۱۳۸۰). جامعه‌شناسی خانواده با تأکید بر نقش ساختار و کارکرد خانواده در دوران معاصر. تهران: روشنگران و مطالعات زنان.
- افراسیابی، حسین و ضیاکاشانی، سیدضیاء (۱۴۰۰). تفسیر مردان از تغییر نقش خود در خانواده: یک مطالعه داده‌بنیاد. جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ۸(۱۷)، ۱۵۱-۱۴۱.
- افروز، غلامعلی (۱۳۹۹). خانواده متعالی در سایه حاکمیت حقوق عاطفی. فصلنامه علمی-پژوهشی خانواده و پژوهش، ۱۷(۱): ۲۰-۱۱.
- آزاد ارمکی، تقی (۱۳۹۰). جامعه‌شناسی خانواده ایرانی. تهران: سمت.
- آزاد ارمکی، تقی (۱۳۹۵). تغییرات، چالش‌ها و آینده خانواده ایرانی. چاپ دوم، تهران: تیسرا.
- باقری، مهدیه، صدیق‌اورعی، غلامرضا و فرزانه، احمد (۱۳۹۹). مسئله تعامل اجتماعی در خانواده ایرانی مسائل اجتماعی ایران، ۱۱(۲): ۶۴-۳۳.
- پارسا، نکیسا، احمدپناه، محمد، پارسا، پرینسا و قلعه‌ایها، علی (۱۳۹۳). بررسی ارتباط روابط عاطفی بین والدین و فرزندان با سازگاری تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ۲۲، ۹۰-۸۳.
- پرچم، اعظم و بوجاری، سهیلا (۱۳۹۴). جایگاه و حقوق فرزندان در اسلام. فصلنامه پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، ۲۰(۱۶)، ۱۶۷-۱۳۷.
- حکمت‌نیا، محمود (۱۳۹۷). حقوق زن و خانواده. تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی. جلد سوم. چاپ پنجم.
- ساعی، منصور (۱۴۰۱). الگوهای ارتباطات میان‌فردی والدین و فرزندان در خانواده (تحلیل تجربه فرزندان در خانواده‌های تهرانی). فصلنامه مطالعات فرهنگ و ارتباطات، ۲۳(۵۸)، ۲۹۷-۳۲۸.
- سیف، حسین و یعقوبی‌چوبری، علی (۱۴۰۲). خانواده مدنی از آرمان تا واقعیت (مورد مطالعه: خانواده‌های شهر رشت). فصلنامه مسائل اجتماعی ایران، ۱۴(۲)، ۳۹۸-۳۷۱.
- صادقی‌جعفری، جواد، یزدخواستی، بهجت و اجتهادی، مصطفی (۱۳۹۷). تحلیلی بر احساس تعلق مردم به جامعه در حال تغییر ایران و عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: شهر تهران). مجله جامعه‌شناسی

- ایران، ۱۹(۱)، ۲۶-۳.
- طباطبایی‌نیا، سیدرضا، رنجبران، داود، شاهوردی، مریم، یوسفی، محمدرضا و صفورائی پاریزی، محمدمهدی (۱۴۰۲). تحلیل مفهوم اخلاق در خانواده از منظر امام سجاد (ع). فصلنامه فرهنگی تربیتی زنان و خانواده، ۱۸(۶۵)، ۴۴-۱۱.
- عسکری، علی و جهانی‌پودینه، حسین (۱۴۰۰). حقوق خانواده در آثار سعدی. مطالعات حقوق شهروندی، ۲۳(۵)، ۷۲۶-۶۹۸.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۹۴). تجدد و تشخص. ترجمه ناصر موفقیان، چاپ دهم، تهران: نی.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۴). جامعه‌شناسی. ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نی.
- لیبی، محمدمهدی (۱۳۹۴). خانواده در قرن بیست و یکم. تهران: علم.
- محمودیان، بهرام (۱۳۷۷). نگاهی دیگر به حقوق فرزندان از دیدگاه اسلام. تهران: سازمان انجمن اولیا و مربیان.
- منصور، جهانگیر (۱۴۰۱). قوانین و مقررات مربوط به خانواده. چاپ سی و هشتم، تهران: دیدار- دوران.
- نصیرزاده، قاسم و یثربی‌کاشانی، سیدمحمد (۱۳۹۰). سیری در رساله حقوق امام سجاد (علیه‌السلام)، چاپ اول، تهران: سیب سبز.
- فاضلی، نعمت‌الله (۱۳۹۶). زنانه شدن شهر؛ با تأکید بر فضاهای شهری. تهران: علمی و فرهنگی.
- شریعتی، سیدصدرالدین و صحرائی، فاطمه (۱۳۹۸). بررسی نقش والدین در تربیت عاطفی کودک با بهره‌گیری از سیره امام رضا (ع). فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۰(۳۵)، ۸۰-۵۹.
- ایروانی، محمدرضا و یوسفی حمیدی، سلیمه (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین عملکرد خانواده و بحران هویت نوجوانان خمینی‌شهر. مطالعات جامعه‌شناسی، ۲(۴)، ۱۶۱-۱۴۱.
- عباسی شوازی، محمدجلال و عسکری ندوشن، عباس (۱۳۸۷). آرمان‌گرایی در توسعه و نگرش‌های مرتبط با خانواده در ایران (مطالعه‌ای موردی در شهر یزد). نامه علوم اجتماعی، ۱۶(۳۴)، ۷۲-۴۹.
- عسکری ندوشن، عباس، عباسی شوازی، محمدجلال و پیری محمدی، مریم (۱۳۹۵). سن ایدئال ازدواج و عوامل تعیین‌کننده آن در شهر یزد. مطالعات راهبردی زنان، ۱۹(۷۳)، ۶۳-۳۵.
- کلاته‌ساداتی، احمد، عادلخواه، فاطمه و شمس‌الدین قطرم، فائزه (۱۴۰۳). تجربه بلوغ در بین دختران تک‌والد پدر سرپرست؛ یک مطالعه کیفی در شهر یزد. فصلنامه زن در توسعه و سیاست، ۲۲(۱)، ۱۱۵-۱۴۲.
- Bratter, J. & Heard, H. E. (2009). Mother's, Father's, or Both? Parental Gender and Parent Child Interactions in the Racial Classification of Adolescents 1. In Tammy L. Anderson, Ann V. Bell, and Asia Friedman (Eds). *Sociological Forum* (pp.658-688). Oxford, UK: Blackwell Publishing Ltd.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Dai, L. & Wang, L. (2015). Review of Family Functioning. *Open Journal of Social Sciences*, 3(2), 134-141.
- Dermott, Esther (2003). The 'intimate father': Defining paternal involvement. *Sociological research online*, 8(4), 28-38.

- Dunham-Taylor, J. (2013). "Save our ship: steering clear of a manager shortage," *Nursing Management*, 44(6). 35–39.
- Durkheim, Emile (1997). *The Division of Labour in Society*. Trans. W. D. Halls, intro. Lewis A. Coser. New York: Free Press.
- Eisenstadt, S. N. (1968). Social institutions: The concept. In D. L. Sills (Ed.), *International Encyclopedia of the Social Sciences*. (pp.409–421). New York, NY: Macmillan and Free Press.
- Friedman, L. M. & Hayden, G. M. (2017). *American law: An introduction*. USA: Oxford University Press.
- Guest, G., MacQueen, K.M. & Namey, E.E. (2012). *Applied Thematic Analysis*. USA: Sage.
- Giddens, A. (1994). *Beyond left and right: The future of radical politics*. Stanford University Press.
- Gillespie, B. J. (2020). Adolescent intergenerational relationship dynamics and leaving and returning to the parental home. *Journal of marriage and family*, 82(3), 997-1014.
- Hammond, R. J., Cheney, P. & Pearsey, R. (2010). *Sociology of the family*. USA: RJ Hammond and P. Cheney.
- Holman, A. & Koenig K, J. (2018). "Say something instead of nothingward: Adolescents' perceptions of memorable conversations about sex-related topics with their parents. *Communication Monographs*, 85(3), 357–379.
- Jiang, L., Wang, X., Cui, S. & Vasilenko, S. A. (2024). Time-varying associations between parental closeness, self-esteem, and sexual behavior across adolescence and emerging adulthood. *Journal of research on adolescence: the official journal of the Society for Research on Adolescence*, 34(1), 192–204.
- Knapp, S. J. & Wurm, G. (2019). Theorizing family change: A review and reconceptualization. *Journal of Family Theory & Review*, 11(2), 212-229.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1986). But is it rigorous? Trustworthiness and authenticity in naturalistic evaluation. *New Directions for Program Evaluation*, 1986(30), 73–84.
- Merton, Robert K. (1968). *Social theory and social structure*. NY: Simon and Schuster.
- Moodley, M. C. & Lesch, E. (2024). Closeness in father-adolescent daughter relationships: a South African study. *Journal of Family Studies*, 30(1), 129-154.
- Ogburn, W.F. & Tibbits, C. (1934). *The Family and Its Function*. In R. Freedman et al. (Eds.), *Principles of Sociology*. 421–432. New York: Henry Holt.
- Parsons, Talcott & Bales (1955). *Family, Socialization & Interaction Process*. New York: The Free Press.
- Strauss, A. L. & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Newbury Park, CA: Sage.
- Turner, J. H (1997). *The institutional order: Economy, kinship, religion, polity, law, and education in evolutionary and comparative perspective*. New York, NY: Longman.
- V. Braun & V. Clarke (2006). "Using thematic analysis in psychology," *Qualitative Research in Psychology*. 3(2). 77–101.

- Wall, J, Covell, K & MacIntyre, PD. (1999). Implications of social supports for adolescents' education and career aspirations. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*. 31(2):63.

References (in Persian)

- Irvani, M. R. & Yosefi Hamidi, S. (2009). Examining the Relationship Between Family Function and Adolescent Identity Crisis in Khomeini Shahr in 1388. *Journal of Sociology Studies*, 1(4), 141-161.
- Abbasi shavazi, M.J. & Askari nadoushan, A. (2008). Development ideals and family attitudes in Iran: A case study of the city of Yazd. *Nameh-ye Olum-e Ejtemai*, 16(34), 49-72.
- Afrasiabi, H. & Zia Kashani, S. Z. (2021). Men Interpretation of Role Change in Family: A Grounded Theory Study. *Sociology of Social Institutions*, 8(17), 141-158.
- Afrooz. Gholam Ali (2020). The Transcendent Family in the Shadow of Fulfillment of Emotional Rights. *QJFR 2020*; 17 (1), 11-20
- Askari Nodoushan, A., Abbasi Shavazi, M. J. & Piri Mohammadi, M. (2016). Ideal Age at Marriage and its Correlates in Yazd City. *Women's Strategic Studies*, 19(73), 35-63.
- Askari, A. & Jahani Poodineh, H. (2021). Family Rights in Saadi's Works. *Journal of Citizenship Rights Studies*, 23(5), 698-726.
- Azad Armaki, Taghi. (2011). *Sociology of the Iranian Family*. Tehran: SAMT Publishing.
- Azad Armaki, Taghi. (2016). *Changes, Challenges, and the Future of the Iranian Family*. 2nd Edition, Tehran: Tisa Publishing.
- Bagheri M, Sedigh Ouraee G, Farzaneh A. (2020). Problem of Social Interaction in the Iranian Family. *Social Problems of Iran*. 11(2), 33-64.
- Ezzazi, Shahla (2001). *Sociology of the Family with Emphasis on the Role, Structure, and Function of the Family in the Contemporary Era*. Tehran: Roshangaran and Women's Studies Publishing.
- Fazeli, Nematollah. (2017). *The Feminization of the City; With an Emphasis on Urban Spaces*. Tehran: Elm va Farhangi (Scientific and Cultural) Publishing.
- Giddens, Anthony (2005). *Sociology*. Translated by Manouchehr Sabouri. Tehran: Ney Publishing.
- Giddens, Anthony (2015). *Modernity and Self-Identity*. Translated by Nasser Movagqian, 10th Edition. Tehran: Ney Publishing.
- Hekmatnia, Mahmoud. (2018). *Women's Rights and Family*. Volume 3, 5th Edition. Tehran: Islamic Culture and Thought Research Institute Publishing.
- Kalateh Sadati, A., Adelkhan, F. & Shamsaddin Qotrom, F. (2024). Puberty Experience among daughters of Single Fathers; Qualitative Study in Yazd. *Woman in Development & Politics*, 22(1), 115-142.
- Labibi, Mohammad Mehdi (2015). *Family in the Twenty-First Century*. Tehran: Elm

Publishing.

- Mahmoudian, Bahram (1998). A Different Perspective on Children's Rights from an Islamic Viewpoint. Tehran: Organization of Parent-Teacher Association Publications.
- Mansour, Jahangir. (2022). Laws and Regulations Related to the Family. 38th Edition. Tehran: Didar-Doran Publishing.
- Nasirzadeh, G. & Yathrebi Kashani, S M. (2011). An Overview of Imam Sajjad's Treatise on Rights. 1st Edition. Tehran: Sib Sabz Publishing.
- Parcham, A. & Bojari, S. (2015). The Status and Rights of Children in Islam. Quarterly Journal of Research in Islamic Education Issues, 20(16).
- Parsa, N., Ahmadpanah, M., Parsa, P. & Ghaleiha, A. (2014). Investigating the Relation between Parents-children Emotional relationship on Academic adjustments of Students in hamadan university of Medical sciences. Journal of Ilam university of Medical sciences, 22(Supplement), 83-90.
- Sadighi Jafari, J., Yazadkhasti, B. & Ejtehad, M. (2018). A Study of the Sense of Belonging to Iranian Society and its Influential Factors. Iranian Journal of Sociology, 19(1), 3-26
- Saei, Mansour (2022). Analyzing the Patterns of Interpersonal Communication between Parents and Children Within the Family. Journal of Culture-Communication Studies, 23(58), 297-328.
- Seif, H., Yaghoobi Choobari, A. (2023). Civil Family from Ideal to Reality (Study Case: Families of Rasht City). Social Problems of Iran. 14(2), 371-398.
- Shariati, S. S. & Sahraii, F. (2019). Study of parent's role in emotional education of child by use of Imam Reza's tradition. Counseling Culture and Psychotherapy, 10(38), 59-80.
- Tabatabaieinia, S. R., Ranjbaran, D., Shahvardi, M., Yousefi, M. R. & Safourae Parizi, M. M. (2023). An Analysis of the Concept of Ethics in the Family from the Perspective of Imam Sajjad (A.S.). Women's and Family Cultural-Educational Quarterly, 18(65), 11-44.